

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-15>

УДК 338.48:004.9

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

INNOVATIVE ACTIVITY OF TOURISM ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF GLOBAL DIGITALIZATION

Морозов Денис Миколайовичкандидат технічних наук, доцент,
Національний університет «Запорізька політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9446-8736>**Домашенко Світлана Володимирівна**кандидат фізико-математичних наук, доцент,
Національний університет «Запорізька політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2956-5502>**Каптюх Тетяна Віталіївна**старший викладач,
Національний університет «Запорізька політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7748-1648>**Morozov Denys, Domashenko Svitlana, Kaptyukh Tetiana**
National University «Zaporizhzhia Polytechnic»

Це дослідження підкреслює важливість інновацій та діджиталізації для розвитку туристичної галузі в контексті глобальної цифрової економіки. Хоча Україна все ще стикається зі значними викликами у своїй туристичній галузі, країна має потенціал для того, щоб запровадити діджиталізацію та стати лідером в інноваційних туристичних практиках. Мета дослідження – показати напрями цифрового інноваційного розвитку вітчизняного туризму в контексті сучасних викликів. Дослідження проводилося з використанням змішаного підходу, що поєднує якісні та кількісні методи дослідження. Було проведено всебічний огляд літератури для виявлення останніх тенденцій та найкращих практик у сфері інновацій та діджиталізації в туризмі. Крім того, були проведені тематичні дослідження українських туристичних підприємств для визначення викликів та можливостей впровадження інновацій та діджиталізації в українській туристичній галузі. Результати дослідження показали, що хоча використання цифрових технологій у туризмі все ще перебуває на ранніх стадіях розвитку в Україні, є кілька сфер, де діджиталізація набирає обертів. Це електронні квитки, електронне бронювання, медичний туризм, цифрова реклама та віртуальні тури. Незважаючи на значний вплив війни, що триває, на інфраструктуру країни та туристичну галузь, Україна має потенціал стати лідером у сфері туристичних інновацій та діджиталізації. Практичне значення цього дослідження полягає у визначенні ключових сфер для інновацій та діджиталізації в українській туристичній галузі, а також потенціалу України для розвитку її можливостей у сфері цифрового туризму.

Ключові слова: туризм, цифровізація, інновації, війна.

This study emphasizes the importance of innovation and digitalization for developing the tourism industry in the context of the global digital economy. Although Ukraine still faces significant challenges in its tourism industry, the country has the potential to embrace digitalization and become a leader in innovative tourism practices. The study aims to show the direction of digital innovation development of domestic tourism in the context of current challenges. The study used a mixed-methods approach combining qualitative and quantitative research methods. A comprehensive literature review was conducted to identify the latest trends and best practices in tourism innovation and digitalization. In addition, case studies of Ukrainian tourism enterprises were conducted to identify challenges and opportunities for innovation and digitalization in the Ukrainian tourism industry. The results of the study showed that although the use of digital technologies in tourism is still in the early stages of development in Ukraine, there are several areas where digitalization is gaining momentum. These include e-tickets, e-booking, medical tourism, digital

advertising, and virtual tours. Despite the significant impact of the ongoing war on the country's infrastructure and tourism industry, Ukraine has the potential to become a leader in tourism innovation and digitalization. The use of electronic tickets, electronic reservations and online payment systems for travel in public transport are already present in the tourism industry of Ukraine. The introduction of virtual tours, which allow tourists to get acquainted with the cultural and historical sights of Ukraine in a unique and interactive way, can attract more visitors to the country. The development of medical tourism infrastructure and digital planning systems for tourists can help Ukraine master the growing segment of the tourism market. In addition, digital advertising and marketing platforms can increase the visibility of Ukraine's tourism potential to a global audience. The practical significance of this study is to identify key areas for innovation and digitalization in the Ukrainian tourism industry, as well as Ukraine's potential to develop its digital tourism capabilities.

Keywords: tourism, digitalization, innovation, war.

Постановка проблеми. Туризм є важливим сектором для розвитку української економіки, особливо в період післявоєнного відновлення. За останні роки в довоєнний період туристична галузь країни зазнала значного зростання завдяки різноманітним ініціативам, спрямованим на просування туристичного потенціалу країни, включаючи цифровий розвиток. На жаль, в період війни ця галузь зазнала серйозних збитків, через що у 2022 році держбюджет України зазнав втрат – близько 30% надходжень від туристичної галузі. Кількість приїздів іноземних громадян в Україну порівняно з 2021 роком зменшилася майже вдвічі – з 4 мільйонів у 2021 році до 2 мільйонів у 2022 році. При цьому ці іноземні громадяни є швидше офіційними відвідувачами, чим туристами, що відвідують країни для дозвілля. У зв'язку з війною та обмеженнями на пересування, туризм в Україні в цілому зупинився на деякий час [13].

Сьогодні Україна сконцентрувала максимальну увагу довкола себе, що могло би позитивно вплинути на розвиток туризму у майбутньому. При цьому важливо, щоб в період глобальної діджиталізації, розвиток галузі відбувався із використанням інноваційних, цифрових технологій. Цифровий розвиток стане вирішальним фактором зростання української туристичної галузі. Впровадження цифрових технологій, таких як системи онлайн-бронювання, віртуальні тури та цифрові маркетингові платформи, полегшило туристам планування та бронювання подорожей до України. Цифрові технології також дозволили просувати туристичний потенціал України серед світової аудиторії, тим самим підвищуючи впізнаваність країни як туристичної дестинації.

Однак попри перспективи та можливості у розвитку туризму, залишається низка проблем та викликів, які потрібно побороти. Зокрема, сьогодні туристична галузь України

наразі недостатньо розвинена порівняно з іншими розвиненими туристичними країнами. Одним із шляхів розвитку туристичної галузі України є вивчення досвіду інших розвинених туристичних країн. Ці країни використовують цифрові технології для покращення туристичного досвіду, підвищення ефективності та залучення більшої кількості відвідувачів.

Україна може скористатися досвідом цих країн у використанні цифрових технологій для покращення туристичної галузі. Наприклад, технологія віртуальної реальності може бути використана для створення імерсивних вражень від наслідків війни та післявоєнної відбудови. Розробка мобільних додатків та цифрових платформ може полегшити туристам планування та бронювання подорожей до України. Такі додатки повинні ініціюватися як зі сторони підприємців, так і зі сторони держави.

При побудові плану розвитку туристичної галузі важливо враховувати специфіку поточного стану та умов, в яких перебуває Україна. Дуже важливо не просто дублювати досвід, а створити унікальний підхід до розвитку туристичної галузі України, який би враховував специфічні умови та виклики, що стоять перед країною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання інноваційного розвитку туристичних підприємств є достатньо широко висвітленими в науковій літературі. Зокрема варто виділити дослідження таких авторів як Крупський О. П. [7], Жукович І. А. [8], Опанашук Ю. Я. [9], Сегірова А. С. [10], Оливко О. А. [11]. Ці автори показали поточний стан розвитку туристичної галузі, однак попри численну кількість досліджень недостатньо дослідженими є питання інноваційної діяльності туристичної галузі у напрямі цифровізації. Також для дослідження було проаналізовано низку експертної літератури у галузі туризму, це є світові рейтинги що показують місце українського туризму серед інших країн світу.

Мета дослідження – показати напрями цифрового інноваційного розвитку вітчизняного туризму в контексті сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобальна діджиталізація стала ключовим інструментом усіх галузей економіки. На даний час багато експертів [1; 2] та вчених вважають [3-5], що інформатизація є інструментом розвитку економіки усіх країн світу, в тому числі і України. Цей факт є добре усвідомленим і урядом України, який створює програму цифрової економіки, яка дозволяє автоматизувати всі галузі народного господарства, починаючи із матеріального виробництва, закінчуючи сферою туризму. Сьогодні в умовах післяковідного розвитку цифрової економіки, для України сформована унікальна можливість здійснити «цифровий стрибок» [6].

Розвиток цифрової інфраструктури гарантуватиме нові робочі місця, що призведе до зменшення безробіття. Окрім цього цифрові технології у сфері туризму зможуть розкрити повною мірою туристичний потенціал нашої країни та зробити її відкритою для прийому туристичних потоків в післявоєнні часи.

Сьогодні в умовах післявоєнного відновлення стратегічне завдання для країни – згенерувати економікою України 1 трлн доларів, оскільки для його досягнення необхідно сформуванню сприятливий клімат для розвитку інформаційного сектору [1].

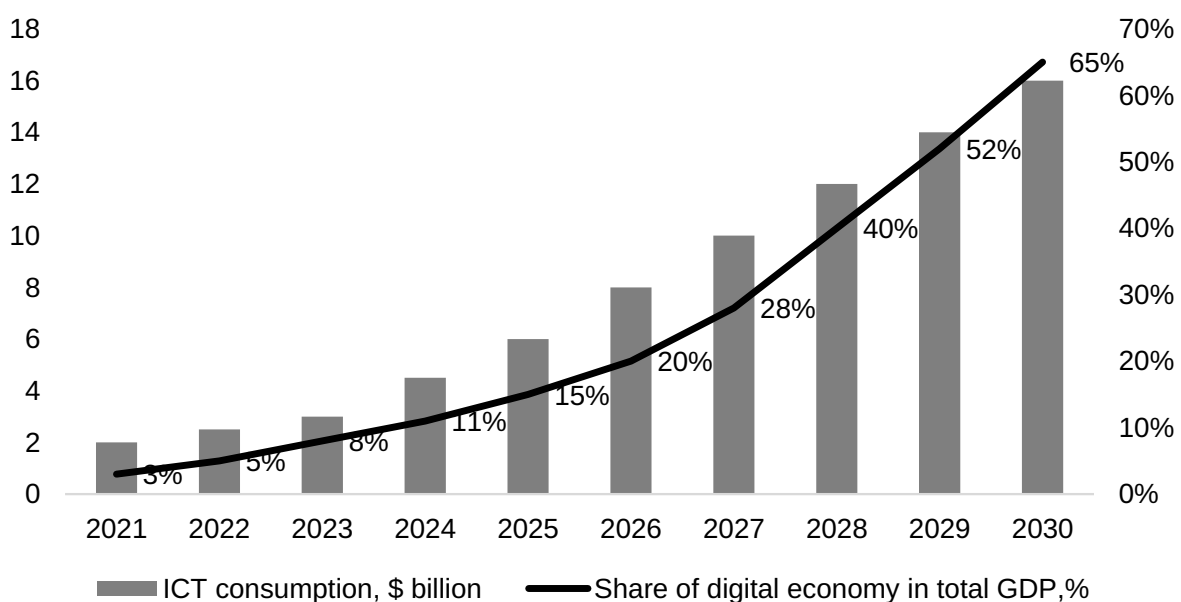
Інновації в туризмі повинні сприяти стійкому розвитку туристичних підприємств регіону. Для досягнення цього необхідно шукати

та впроваджувати інноваційні рішення в економічну та технологічну базу послуг, розширювати види туристичного продукту та готельних послуг, залучати нові туристичні ресурси та застосовувати нові технології та техніки. Для успішної інноваційної діяльності важливо створювати конкурентоспроможну інноваційну культуру в рамках сильної організаційної культури туристичного підприємства та забезпечувати творчу активність персоналу.

За Крупським О. П. [7] основними напрямками інновацій в туризмі є випуск нових видів туристичного продукту, готельних послуг та інноваційні організаційні зміни в виробництві і споживанні традиційних туристичних продуктів. Згідно з положеннями Світової організації торгівлі в туристичній сфері, інноваційна діяльність туристичного підприємства розвивається за трьома напрямками: впровадження нововведень у систему управління туристичним бізнесом, маркетингові інновації та періодичні нововведення, спрямовані на зміну споживчих властивостей туристичного продукту [8].

Розглянемо, якими можуть бути цифрові впровадження у сфері туризму, і яким чином вони можуть позитивно вплинути на розвиток галузі загалом. Для цього проаналізуємо міжнародний досвід використання цифрових інноваційних технологій в галузі дозвілля.

Окрім зазначених вище технологій, в світі розроблені й інші прогресивні технології у сфері туризму та транспорту. Розглянемо їх у таблиці 2.

Рис. 1. Впровадження цифрових технологій у всі сфери народного господарства до 2030 року [1]

Таблиця 1

**Використання цифрових інноваційних технологій
для розвитку туристичної інфраструктури [9]**

Вид інновації	Країни використання	Переваги
Безпілотні автобуси	Японія, США, Данія, Франція, ОАЕ	Економія часу, покращення безпеки на дорозі, зменшення викидів шкідливих речовин.
Водневе паливо	Німеччина, Японія, США, Китай, Ісландія	Екологічність, ефективність використання енергії, зменшення залежності від нафти.
Дороги з сонячними батареями	Франція, Німеччина, Італія, Китай, Індія	Екологічність, генерація енергії, зменшення викидів CO ₂ .
Гугл-мобіль	США, Європейський союз	Доступність інформації про місцевість, зручність для туристів, покращення навігації.
Корабель для космічних подорожей	США, Росія, ЄС, Китай	Розвиток космічного туризму, новий вид подорожей, розвиток космічних технологій.
Прискорені рухомі туристичні доріжки	Японія, США, Китай, ЄС	Економія часу, зручність для туристів, покращення доступності для людей з обмеженими можливостями.
Розумні готельні номери	США, Японія, Китай, Франція, Великобританія	Можливість налаштування номера під персональні потреби клієнта, забезпечення максимального комфорту.
Інтерактивні туристичні мапи	США, Франція, Великобританія, Італія	Зручний пошук місцевості та орієнтування в незнайомому місці.
Використання дронів для зйомки відео з висоти	Нова Зеландія, Канада, Японія	Потужний засіб маркетингу, приваблення туристів до місцевості.
Розумні браслети та інші пристрої для відстеження руху туристів	США, Японія, Китай, Франція	Можливість відстеження маршруту туристів та аналізу їхньої поведінки для покращення та оптимізації туристичної інфраструктури.
Використання віртуальної реальності для екскурсій	США, Китай, Японія, Франція	Можливість відвідування віддалених туристичних місць, які можуть бути недоступні в реальному житті.

На сьогодні оцінити реальний стан розвитку туризму України у порівнянні із іншими країнами практично неможливо, що зазначено в звіті Конкуренентоспроможність подорожей та туризму станом на 2022 рік. Через військові дії зовнішній потік туристів до України практично зупинений. Як наслідок, нестача туристів призводить до стрімкої деградації бізнесу, яка потребуватиме значний інвестицій у відновлення.

В довоєнні часи Україна займала 78 місце зі 140 країн за станом розвитку туризму та сфери відпочинку [12]. Цей показник засвідчує розвиток туризму на рівні «нижче середнього», що відображається і на якості сфери послуг. Відповідно, інноваційна діяльність туристичних підприємств відповідає тільки початковому етапу розвитку туризму роз-

винених країн. Більшою мірою, до основних цифрових технологій у туризмі України варто віднести: цифрова реклама, онлайн бронювання, поодинокі випадки віртуальної та доповненої діяльності, ініціативи розумного міста.

– *Цифровий маркетинг та соціальні медіа.* Туристичний бізнес в Україні запровадив стратегії цифрового маркетингу та охопив такі соціальні медіа-платформи, як Instagram, Facebook і Twitter, для просування своїх пропозицій. Набув популярності маркетинг впливових осіб, завдяки якому українські інфлюенсери демонструють туристичні принади країни світовій аудиторії.

– *Платформи та агрегатори онлайн-бронювання.* Поява платформ та агрегаторів онлайн-бронювання полегшила мандрівникам пошук, планування та бронювання подо-

Таблиця 2

Використання цифрових інноваційних технологій для удосконалення сфери туризму [10]

Вид інновації	Сфера використання	Опис
Оптичні датчики для поїздів	Транспорт	Система відслідковування позиції та швидкості поїзда з використанням оптичних датчиків.
Чат бот hut-telebot	Готельний бізнес	Чат-бот для автоматичної обробки запитів гостей готелю.
Стимулятор просторового контексту cycleSpex	Культурно-історичні місця	Апаратний комплекс для створення віртуальної реальності, що дозволяє відтворювати історичні події в динаміці.
Bestmile	Транспорт	Система автоматизованого управління автономними транспортними засобами.
FairticAQ	Туризм	Платформа для моніторингу рівня повітряного забруднення в туристичних містах.
AR-технології	Музеї та історичні місця	Технології доповненої реальності, що дозволяють створювати інтерактивні експозиції та туристичні маршрути.
VR-технології	Туризм	Віртуальна реальність, що дозволяє туристам відвідувати віддалені місця та подорожувати у найвіддаленіші кутки світу.

рожей до України. Ці платформи пропонують зручний користувацький досвід, а відгуки, рейтинги та рекомендації допомагають туристам приймати обґрунтовані рішення [11].

– *Віртуальна реальність (VR) і доповнена реальність (AR)*. Деякі туристичні об'єкти та музеї в Україні почали використовувати технології віртуальної та доповненої реальності, щоб забезпечити відвідувачам ефект занурення. Ці технології пропонують інтерактивні та захоплюючі способи вивчення історії та культури країни, покращуючи загальний досвід відвідувачів.

– *Мобільні додатки*. Численні мобільні додатки були розроблені, щоб допомогти туристам орієнтуватися в містах України, знаходити визначні пам'ятки та отримувати доступ до розкладу громадського транспорту. Ці додатки часто містять офлайн-карти, аудіогіди та важливу туристичну інформацію.

– *Ініціативи «розумного міста»*. Кілька міст України, зокрема Київ та Львів, впровадили ініціативи «розумного міста», щоб покращити загальний досвід подорожей. Ці проекти включають громадські точки доступу до Wi-Fi, системи електронного квитка для громадського транспорту та розумне вуличне освітлення.

У період післявоєнного відновлення туристичний сектор України має зосередитися на відновленні інфраструктури, просуванні сталих практик та використанні цифрового роз-

витку для створення стійкої та сучасної галузі. Нижче наведені рекомендації щодо ключових напрямків розвитку туризму в Україні.

Розвиток інфраструктури. Важливо визначити пріоритетом відновлення та покращення транспортних, готельних та туристичних об'єктів. Зараз зареєстровано 99 туристичних об'єктів, які постраждали від війни, проте це не повний перелік, оскільки є райони, до яких не можна дістатися й оцінити збитки. Наприклад, тільки в Донецькій області 25 готелів подали свої документи до Фонду відновлення. Раніше у місті Святогірськ було 33 готелі, але більшість з них було зруйновано внаслідок війни. Загалом, найбільше пошкоджених об'єктів туристичної інфраструктури є в таких містах: Донецьк – 25, Херсон – 21, Харків – 16 та Київ – 13 [13]. Уряду варто зосередитися на відбудові територій, які сильно постраждали від війни, забезпечивши безпеку, доступність та сучасність інфраструктури. Для реалізації цих планів слід співпрацювати з міжнародними партнерами для забезпечення фінансування та експертизи цих проектів. Для цього необхідно дотримуватися наступних напрямів туристичного розвитку.

Сталий туризм. Програми розвитку туризму із використанням цифрових технологій на засадах сталих та екологічних практик у туристичній галузі. Важливо розробляти і впроваджувати політику, яка підтримує вико-

ристання відновлюваних джерел енергії, управління відходами та збереження ресурсів. Державі слід заохочувати бізнес до впровадження «зелених» практик і сертифікації, що сприятиме формуванню позитивного іміджу туристичного сектору країни.

Цифрова трансформація. Країні необхідно продовжувати інвестувати в цифрові технології для покращення туристичного досвіду та оптимізації галузевих процесів. Слід розробляти та просувати мобільні додатки, платформи онлайн-бронювання, щоб задовольнити потреби технічно підкованих мандрівників. Компаніям у сфері туризму варто співпрацювати з технологічними компаніями та стартапами для сприяння інноваціям у туристичному секторі.

Розвиток нішевого туризму. В період післявоєнного відновлення доцільно розвивати нішевий туризм. Підприємцям потрібно визначати та просувати нішеві туристичні ринки, які можуть допомогти відрізнити Україну від інших дестинацій. Для реалізації такої ідеї, потрібно розробити цільові маркетингові кампанії та спеціалізовані туристичні пакети для залучення цих нішевих ринків.

Розбудова потенціалу та навчання. Державі потрібно інвестувати в розбудову потенціалу та навчальні програми для професіоналів у сфері туризму, зосереджуючись на цифровій грамотності, обслуговуванні клієнтів та сталих практиках. Співпрацювати з навчальними закладами та галузевими організаціями для розробки відповідних навчальних планів і програм сертифікації.

Партнерство та співпраця. Туристичному бізнесу доцільно зміцнювати партнерства з регіональними та міжнародними організаціями для обміну найкращими практиками, доступу до ресурсів та сприянні співпраці у розвитку туризму. Для цього потрібно взаємодіяти з приватними та державними зацікавленими сторонами для створення згуртованої та сприятливої екосистеми для зростання галузі.

Маркетинг та брендинг. Компаніям у сфері туризму доцільно розробити комплексну маркетингову стратегію для ребрендингу іміджу України як безпечної, сучасної та сталої дестинації. Слід використовувати цифровий маркетинг та соціальні медіа-платформи, щоб охопити глобальну аудиторію та продемонструвати різноманітні атракції країни.

Зосередившись на цих рекомендаціях, Україна може ефективно розвивати свій туристичний сектор у післявоєнний період

відновлення, використовуючи цифровий розвиток для створення більш стійкої, сталої та привабливої дестинації для мандрівників з усього світу. Авторський колектив рекомендує використання наступних цифрових технологій, які дозволять розвивати туризм в вище зазначених напрямках.

Онлайн-оплата за проїзд у громадському транспорті. Уряд України виступив з ініціативою запровадити системи онлайн-платежів за проїзд у громадському транспорті. Ця ініціатива була запущена в декількох містах, включаючи Київ, Львів та Одесу. Однак реалізації програми в цих містах є недостатньою, окрім цього, і в самих містах програма не є досконалою через складність отримання електронного квитка. На сьогодні не існує технології дистанційного замовлення електронного квитка, навіть за наявності цифрових документів в додатку «ДІЯ».

Розробка додатків віртуальної реальності з цікавими екскурсіями Україною. Багато туристичних компаній України вже працює над розробкою додатків віртуальної реальності (VR), які пропонують туристам зануритися в історію та культуру України. Ці додатки дозволять туристам досліджувати історичні місця, музеї та інші визначні пам'ятки України в унікальний та інтерактивний спосіб. Ця ініціатива сприятиме розвитку туризму в Україні та залученню більшої кількості відвідувачів до країни.

Розвиток медичного туризму та цифрове планування туристів з різних країн. Уряду України доцільно визначити медичний туризм як сферу зростання і працювати над розвитком інфраструктури медичного туризму в країні. Ця ініціатива включає розробку цифрових систем планування, які дозволяють туристам з різних країн бронювати медичні процедури в режимі онлайн. Україна пропонує широкий спектр медичних процедур, включаючи косметичну хірургію, стоматологію та лікування безпліддя.

Державна програма просування туризму з використанням цифрового маркетингу. На державному рівні доцільно запускати державну програму з просування туризму за допомогою цифрового маркетингу. Ця ініціатива включає створення цифрової маркетингової платформи, яка надає туристам інформацію про туристичні визначні пам'ятки, події та заходи в Україні. Платформа повинна бути доступною всіма мовами і спрямована на залучення більшої кількості міжнародних туристів до України.

Таким чином, Україна в умовах післявоєнного відновлення повинна докласти значних зусиль для сприяння цифровому розвитку туризму в країні. Очікується, що ці ініціативи залучать більше туристів до країни, створять робочі місця та сприятимуть розвитку економіки країни.

Висновки. Інновації є ключовим фактором розвитку туристичних підприємств в умовах глобальної діджиталізації. Світ стрімко впроваджує передові цифрові технології, і туристична галузь не є винятком. Однак в Україні туризм розвинений слабо, а інфраструктура значно постраждала від війни. Тим не менш, існують напрямки цифрового розвитку, які можуть допомогти розвивати туризм в Україні в цифровому напрямку.

Використання електронних квитків, електронне бронювання та системи онлайн-платежів за проїзд у громадському транспорті вже присутні в туристичній галузі України. Впровадження віртуальних турів, які дозволяють туристам в унікальний та інтерактивний спосіб ознайомитися з культурними та історичними пам'ятками України, може залучити більше відвідувачів до країни. Розвиток інфраструктури медичного туризму та цифрових систем планування для туристів може допомогти Україні освоїти зростаючий сегмент туристичного ринку. Крім того, цифрові рекламні та маркетингові платформи можуть підвищити видимість туристичного потенціалу України для світової аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Hi-Tech Office Ukraine, Ukrainian Institute of Future. Digital Agenda of Ukraine, 2021. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-13>.
2. A Digital Single Market Strategy for Europe – Analysis and Evidence. European Commission, 2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015SC0100&from=EN>.
3. Polozova T., Sheiko I. Perspectives and challenges of digital development in Ukraine. Conference: II International Scientific and Practical Conference «Modern Strategies for Economic Development: Science, Innovation and Business Education» At: Kharkiv, NURE, Ukraine. 2021. URL: https://www.researchgate.net/publication/355945300_PERSPEVCTIVES_AND_CHALLENGES_OF_DIGITAL_DEVELOPMENT_IN_UKRAINE.
4. Saiko V., Luchko H. Tendencies in Development of Digitalization in Ukraine. *Business Inform*, 7 (522), 2021, pp. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-109-114>.
5. Hlazova A. Divergence of the digitalization concept in Ukraine and in the world. *Finance of Ukraine*, 2021, 10, pp. 35–40. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.10.035>.
6. Dovgal O., Dovgal G., Ishchenko M. Prospects for digitalization of the economy of Ukraine: opportunities and threats. *Bulletin of KhNU named after V.N. Karazin*, 2021, 13, pp. 78-88. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2021-13-08>.
7. Крупський О. П. Концептуальні засади управління інноваційною діяльністю туристичних підприємств. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙ»*. 2015. № 4. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fmecon/program_5e4ba40b3d392.pdf.
8. Жукович І. А. Інновації в туризмі: основні теоретичні та практичні аспекти. *Наука та наукознавство*. 2017. №2 (95). URL: https://sofs.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/NNZ_2017_2_6.pdf.
9. Опанащук Ю. Я., Колісниченко Т. О., Вергун А. М. Світові досягнення та інноваційні технології в туристичному та готельному бізнесі. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2021. № 27. URL: https://er.knuid.edu.ua/bitstream/123456789/19389/1/Опанащук_Колісниченко_Вергун.pdf.
10. Сагірова А. С. (2019, 16–17 травня). Потенціал ІТ-технологій у стимулюванні ринку туристичних послуг. *Університетська наука*. 2019, Тези доповідей Міжнародної науково-технічної конференції (Т. 4, с. 103–104), Маріуполь, Україна. Приазовський державний технічний університет. URL: <http://tourism.knukim.edu.ua/article/view/249696/247135>.
11. Оливко О. А., Феш М. С. (2017, 28–29 квітня). Переваги інтернет-бронювання готелів. В *Міжнародний бізнес та замковий туризм в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку*, Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (с. 193–194), Тернопіль-Збараж, Україна. Тернопільський національний економічний університет.
12. Гуцол А. (2015). Інноваційні технології в туризмі. ПП «Поліграф-Сервіс».
13. Travel & Tourism Development Index 2021 Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future. WEF. 2021. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_Tourism_Development_2021.pdf.
14. Український туризм після перемоги буде іншим. *Укрінформ*. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3680587-ukrainskij-turizm-pisla-peremogi-bude-insim.html>.

REFERENCES:

1. Hi-Tech Office Ukraine, Ukrainian Institute of Future. Digital Agenda of Ukraine, 2021. Available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-13>.
2. European Commission. (2015). A Digital Single Market Strategy for Europe – Analysis and Evidence. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015SC0100&from=EN>.
3. Polozova, T., & Sheiko, I. (2021). Perspectives and challenges of digital development in Ukraine. Conference: II International Scientific and Practical Conference «Modern Strategies for Economic Development: Science, Innovation and Business Education». At: Kharkiv, NURE, Ukraine. Available at: https://www.researchgate.net/publication/355945300_PERSPEVCTIVES_AND_CHALLENGES_OF_DIGITAL_DEVELOPMENT_IN_UKRAINE.
4. Saiko, V., & Luchko, H. (2021). Tendencies in Development of Digitalization in Ukraine. *Business Inform*, 7 (522), 109–114. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-109-114>.
5. Hlazova, A. (2021). Divergence of the digitalization concept in Ukraine and in the world. *Finance of Ukraine*, 10, 35–40. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.10.035>.
6. Dovgal, O., Dovgal, G., & Ishchenko, M. (2021). Prospects for digitalization of the economy of Ukraine: opportunities and threats. *Bulletin of KhNU named after V.N. Karazin*, 13, 78–88. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2021-13-08>.
7. Krupskiy, O. P. (2015). Konseptual'ni zasady upravlinnya innovatsiynoyu diyal'nisty tuzystychnykh pidpryyemstv [Conceptual principles of managing innovative activity of tourism enterprises]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya «Menedzhment innovatsiy»*, 4. Available at: https://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fmecon/program_5e4ba40b3d392.pdf.
8. Zhukovych, I. A. (2017). Innovatsii v turizmi: osnovni teoretychni ta praktichni aspekty [Innovations in tourism: basic theoretical and practical aspects]. *Nauka ta naukoznastvo*, 2 (95). Available at: https://sofs.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/NNZ_2017_2_6.pdf. [in Ukrainian]
9. Opanashchuk, Y.Ya., Kolisnychenko, T.O., & Vergun, A.M. (2021). Svitovi dosiahnennia ta innovatsiini tekhnolohii v turystychnomu ta hotelnomu biznesi [World achievements and innovative technologies in tourism and hotel business]. *Problems of innovative investment development*, 27. Available at: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/19389/1/Опанащук_Колісниченко_Вергун.pdf. [in Ukrainian]
10. Sagirova, A. S. (2019, May 16–17). Potentsial IT-tehnolohiy u stimulyuvanni rynku turystychnykh posluh [The potential of IT technologies in stimulating the tourism services market]. *Universytetska nauka. Proceedings of the International Scientific and Technical Conference (Vol. 4, pp. 103–104)*. Mariupol, Ukraine: Pryazov's'kyi State Technical University. [in Ukrainian]
11. Olyvko O. A., & Fesh M. S. (2017, April 28–29). Perevahy internet-bronuvannia hoteliv [Advantages of online hotel booking]. In *Mizhnarodnyi biznes ta zamkovyi turizm v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku*, Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (pp. 193–194). Ternopil-Zbarazh, Ukraine. Ternopil National Economic University. [in Ukrainian]
12. Hutsol A. (2015). Innovative technologies in tourism. PP "Polihraf-Servis". [in Ukrainian]
13. Travel & Tourism Development Index 2021 Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future. WEF (2021). Available at: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_Tourism_Development_2021.pdf. [in Ukrainian]
14. Ukrainian tourism will be different after the victory. Ukrinform (2023). Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3680587-ukrainskij-turizm-pisla-peremogi-bude-insim.html>. [in Ukrainian]
15. Ukrinform (2023). Ukrainskyi turizm pislya peremohy bude inshym [Ukrainian tourism will be different after the victory]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3680587-ukrainskij-turizm-pisla-peremogi-bude-insim.html>. [in Ukrainian]